

İkinci Dünya Savaşı'nın Sovyet Klasik Müziği'ne Etkileri

The Effects of the Second World War on Soviet Classical Music

Ezgi Nihan UZUNONAT¹

DOI: 10.26650/CONS2023-1293857

¹Dr. Öğretim Üyesi, Anadolu Üniversitesi,
Devlet Konservatuarı, Yaylı Çalgılar Ana Sanat Dalı,
Eskişehir, Türkiye

ORCID: E.N.U. 0000 0002 4502 532X

Corresponding author:

Ezgi Nihan UZUNONAT,
Anadolu Üniversitesi, Devlet Konservatuarı,
Yaylı Çalgılar Ana Sanat Dalı, Eskişehir, Türkiye
E-mail: ezgink@anadolu.edu.tr

Submitted: 07.05.2023

Revision Requested: 12.06.2023

Last Revision Received: 14.06.2023

Accepted: 15.06.2023

Published Online: 20.06.2023

Citation: Uzunonat, E.N. (2023). İkinci Dünya Savaşı'nın Sovyet Klasik Müziği'ne etkileri. *Konservatoryum - Conservatorium*, 10(1), 161-179.

<https://doi.org/10.26650/CONS2023-1293857>

Öz

İkinci Dünya Savaşı'nın Sovyetler Birliği'ne getirdiği zorluklar, müzisyenlerin çalışma koşullarını etkiledi, müzik etkinliklerinin azalmasına neden oldu ve birçok besteci savaşın etkileriyle mücadele etmek zorunda kaldı. Ancak, bir yandan da savaşın yarattığı koşullar, birçok bestecinin eserlerinde savaşın yıkıcılığına, insanların acılarına ve zaferlerine yer veren besteler yapmalarına sebep oldu. Bunun en iyi örneklerden biri, Dmitri Shostakovich'in Leningrad kuşatması sırasında bestelediği ve yaşanan zorlu koşulların müzikal bir yansıması olarak kabul edilen 7. Senfonisi, diğer adıyla Leningrad Senfonisi'dir. Sergei Prokofiev'in savaşın yıkıcılığına ve insanlık dramına dair bir temayı işlediği ve çatışma halinde olan taraflar arasındaki insanlık değerlerinin kaybolmasını anlattığı War Sonatas adlı eseri de buna örnek olarak verilen eserler arasındadır. Araştırmada, İkinci Dünya Savaşı ile ilgili bir giriş yapılarak Ekim Devrimi'nden savaş sonrasına kadar olan dönemde Sovyet Rusya'da klasik müzikte gelişen olaylar ele alınmıştır. Aynı zamanda Sovyet Rusya'nın iki önemli bestecisi Prokofiev ve Shostakovich'in hayatları ve eserleri anlatılarak, savaş sırasındaki yaşantı ve bestelerinden de ayrıca bahsedilmiştir. İkinci Dünya Savaşında Klasik müzik ve kullanımının literatüre katkı sağlamasıyla ilgili bilgi eksikliğinin giderilmesi, o dönemdeki hükümetlerin müziğe bakış açılarını inceleyerek konuyla ilgili bilgi sahibi olunması, bu araştırmanın hedeflerinden biridir.

Anahtar Kelimeler: Sovyet müziği, Shostakovich, Prokofiev

ABSTRACT

The hardships World War II brought to the Soviet Union affected the working conditions of musicians and led to a decline in musical activity, forcing many composers to contend with the effects of the war. On the other hand, the conditions the war created also caused many composers to compose works that involved the destruction of war and people's suffering and victories. One of the best examples of this is Dmitri Shostakovich's 7th Symphony, also known as the Leningrad Symphony, which he composed during the siege of Leningrad and is considered to be a musical reflection of the difficult conditions that were experienced. Sergei Prokofiev's War Sonatas deal with the themes of the destructiveness of war, human drama, and the loss of human values between the conflicting parties and are among the works cited as an example. The research discusses the events that developed in Soviet Russia between the October Revolution to the post-war period by making an introduction to World War II. At the same time, the article explains the lives and works of two

important composers of Soviet Russia, Prokofiev and Shostakovich, and mentions their lives and compositions during the war. Two objectives of this research are to eliminate the lack of information in the literature about the contributions of classical music and its use in World War II and to provide information about the subject by examining the perspectives of governments on music at that time.

Keywords: Soviet Music, Shostakovich, Prokofiev

EXTENDED ABSTRACT

The Soviet Union entered the war with Operation Barbarossa, which was launched by Germany in 1941. This operation opened the Eastern Front of World War II and has been described as the largest military operation ever. The Soviets suffered significant territorial losses early in the war, Germany advanced as far as Moscow and besieged Leningrad. After the start of the operation, Josef Stalin as the leader of the Soviet Union launched a homeland defense movement throughout the country, with the battles of Kursk, Stalingrad, and Moscow being fought under the propaganda of this movement. The clashes with German soldiers were quite heavy, and the Soviet soldiers showed great resistance and heroism. About 27 million Soviet and 11 million German soldiers died during the war. The Soviet Union became one of the most important powers of the war, which greatly affected the structure and course of World War II and resulted in Germany's defeat on the eastern front. The Siege of Leningrad was one of the longest and most destructive sieges and resulted in the heaviest losses in modern history. Although Hitler failed to take the city, the two-and-a-half-year siege resulted in great loss of life.

The Soviet Union was a country dominated by communist ideology, and this ideology also had an impact on Soviet culture and art. Soviet music was under the control of the Soviet government and used as a tool to reflect the state's ideological goals and policies.

The hardships World War II brought to the Soviet Union affected the working conditions of musicians and led to a decline in musical activity, forcing many composers to contend with the effects of the war. Many Soviet composers and musicians died or left their country during the war. On the other hand, the conditions the war created also caused many composers to create works that involved the destruction of war and the suffering and victories of the people. One of the best examples of this is Dmitri Shostakovich's 7th Symphony, also known as the Leningrad Symphony. He composed it during the siege of Leningrad, and it is considered to be a musical reflection of the difficult conditions that were experienced. Sergei Prokofiev's War Sonatas deal with the themes of the

destructiveness of war, human drama, and the loss of human values between the conflicting parties and is among the works cited this article cites as an example. Prokofiev and Shostakovich are undoubtedly the names most mentioned in the criticisms of 1934 and 1948. Although they reflected different musical cultures, they were tried together many times, with most of their works being written under the supervision and pressure of the state yet also were sometimes subject to bans. However, both composers based their works on historical events, opposed the state authority from time to time, and wrote more intense symphonic works rather than simple works.

The Soviet government under the Stalin regime viewed nationalism as a political tool within the framework of culture and music for bringing the Russian people together. With the Soviet regime that followed the tsarist system, Russia tried to understand socialism. While it focused on the concepts of right and freedom, no defined policy was present regarding the field of art. With the leadership of Stalin and the occurrence of World War II, expectations from composers increased, and they were put under serious pressure to provide morale to the public with their music. Despite the devastating effects of the war, Soviet classical music continued to evolve and develop both during and after the war. The Soviet music education system trained valuable composers who would shape Soviet classical music for many years.

The use of classical music as a propaganda tool during World War II also affected the Soviet people. Two composers of Soviet Russia, Prokofiev and Shostakovich, were among the names that had been greatly influenced by this period. Shostakovich's tendency to use a certain musical language in his compositions made him a political target in this environment, one of these being Shostakovich's 7th Symphony, which he had dedicated to Leningrad. The work was written during the siege of Leningrad in World War II, with Shostakovich refusing to leave his country. Great efforts were made under the difficult conditions of the war to have this piece be heard. Rehearsals were held during bombings, and musicians were found who'd died of starvation. Despite everything, however, the concert took place on August 9, 1942 in Leningrad.

This research discusses the events that developed in Soviet Russia between the October Revolution and the post-war period by making an introduction to World War II. At the same time, the article explains the lives and works of two important composers of Soviet Russia, Prokofiev and Shostakovich, and mentions their lives and the compositions they wrote during the war. Two objectives of this research are to eliminate the lack of

information in the literature about the contributions of classical music and its use in World War II and to provide information about the subject by examining the perspectives of the governments on music at that time.

This qualitative research was written using the method of descriptive analysis. In order to determine the method, the article first searched the literature on the subject to determine the relevant sources and limit itself to the composers Prokofiev and Shostakovich. The article examines the lives and works of the composers and the effects the difficulties they experienced during the war had on the musical structure of their compositions. The study's analyses take into consideration the effects the composers' political environment and their relations with the government had on their works.

Shostakovich and Prokofiev lived during the Soviet Russia period and were composers whose works dealt with social and intellectual events. The ideas and musical styles they described in their works were sometimes criticized and other times awarded. When considering that they were trying to survive under political pressure, they can be said to have had to act politically in order to survive as composers. Of course, this situation was reflected in their compositions, which this article addresses while providing information about their works.

Giriş

Dünya tarihinin en büyük yıkımlarından biri olarak kabul edilen İkinci Dünya Savaşı'nın başlamasına neden olan global siyasi ortamın oluşması birçok ve farklı nedene bağlanır. Öncelikle, Birinci Dünya Savaşı'nın ardından imzalanan Versay Antlaşması, Almanya'nın yüksek bedelli savaş tazminatları ödemek zorunda kalmasına neden olmuş ülkenin askeri gücünü önemli ölçüde kısıtlamıştı. Bu durum, Almanya'da siyasi istikrarın bozulmasına ve ekonomik sıkıntıların doğmasına neden oluyordu. Ancak, 1933 yılında Adolf Hitler ile birlikte Nazi Partisi'nin iktidarı ele geçirmesi ile Almanya'nın gücünü yeniden kazanmaya başlaması ve yayılımcı politikaları benimsemesi, diğer ülkelerin uluslararası siyasi arenadaki endişelerini arttırdı. 1938 yılında Almanya'nın Çekoslovakya'yı işgal etmesi diğer Avrupa ülkelerinin bu genişleme politikalarına müdahale etmeleri konusunda endişelere neden olmaktaydı. Öte yandan, İtalya'nın Etiyopya'yı ve ardından Japonya'nın Çin'i işgal etmesiyle ortaya çıkan benzer yayılımcı politikalar dünyadaki siyasi gerilimi daha da yükseltti. Sıcak savaş, Almanya'nın Polonya'yı 1939 yılında işgal etmesinin ardından Fransa ve İngiltere'nin Almanya'ya savaş ilan etmesiyle resmen başladı.

Sovyetler Birliği, Almanya'nın Doğu Avrupa'ya yayılma amacını biliyor ve bunu Birliği yok etme tehdidi olarak görüyordu. Stalin, Almanya'nın Sovyetler Birliği'ne saldırmak istediğinden emindi ve savaşın başlamasının ardından, askeri strateji anlamında bir savunma savaşı yapılması gerektiğini düşünüyordu. Sovyetler Birliği 1941'de Almanya tarafından başlatılan Barbarossa harekâtı ile savaşa girdi. Bu harekât, o güne kadar gerçekleştirilmiş en büyük ölçekli askeri hamlelerden biriydi ve yaklaşık üç milyon Alman askeri operasyon için görevlendirilmişti. Sovyetler savaşın başlarında önemli toprak kayıpları verdiler, Almanya Moskova'ya kadar ilerledi ve Leningrad'ı kuşattı. Harekâtın başlamasının ardından Sovyetler Birliği lideri Josef Stalin ülke genelinde 'Vatan Savunması' olarak adlandırdığı bir çalışma başlattı ve Kursk, Stalingrad ve Moskova savaşları bu hareketin propagandası altında yapıldı. Alman askerlerine karşı yapılan çatışmalar oldukça ağır yaşandı ve Sovyet askerleri büyük direniş ve kahramanlık gösterdiler. Savaş sırasında yaklaşık 27 milyon Sovyet ve 11 milyon Alman askeri yaşamını yitirdi. Sovyetler Birliği'nin savaşın en önemli güçlerinden biri haline gelmesi İkinci Dünya Savaşı'nın yapısını ve seyrini büyük oranda etkiledi ve Almanya'nın doğu cephesindeki yenilgisine neden oldu.

Yaşanan savaş ortamının Sovyet sanat ortamına da farklı etkileri oldu ve önemli kısmı müzik alanında olmak üzere ülke genelinde büyük bir sosyal hareketlilik yaşandı. İktidar sahipleri, düşüncelerini iletecek mesajların müzik ile çok daha kolay yayılabileceğini anladılar. Sanatın toplumsal etkisinin gücünü bilen Stalin, müziği bir propaganda aracı olarak gördü, bu sebeple, Sovyet klasik müziği savaş döneminde de devletin kontrolü altında kaldı. Savaş sırasında pek çok Sovyet besteci ve müzisyen hayatını kaybetti ya da ülkesinden ayrıldı. Bununla birlikte, savaşın yıkıcı etkilerine rağmen gerek savaş sırasında gerek sonrasında Sovyet klasik müziği değişimine ve gelişimine devam etti. Sovyet müzik eğitim sistemi, uzun yıllar boyunca Sovyet klasik müziğine yön verecek değerli besteciler yetiştirdiler. Bu bestecilerden Sergei Prokofiev ve Dimitri Shostakovich Sovyet Sosyalist sanatının iki büyük yaratıcısından biri olarak görülmektedir.

Amaç, Kapsam ve Yöntem

Bu araştırmanın genel amacı, İkinci Dünya Savaşı öncesi, savaş sırası ve sonrasında Sovyet Rusya'da müzik alanındaki değişim ve gelişmeleri incelemek, savaş sırasında yazılan eserleri belirlemek ve bu eserlerin hangi koşullar altında yazıldığını ortaya çıkarmaktır. Araştırmada öne çıkan iki besteci Shostakovich ve Prokofiev'dir. Bu iki bestecinin seçilme nedeni, devlet baskısı altında eserler vermiş olmaları, savaşa birebir tanıklık etmeleri ve özellikle Shostakovich'in Leningard Senfonisi'nin kuşatma altında bestelenmiş olmasıdır. Araştırma nitel bir araştırma olup, betimsel analiz yöntemi kullanılarak yazılmıştır. Yöntemin belirlenmesi için önce konu ile ilgili literatür taraması yapılarak ilgili kaynaklar belirlenmiş ve besteciler Prokofiev ve Shostakovich ile sınırlandırılmıştır.

Sovyet Rusya'da Müzik

1917'de Ekim Devrimi, Rus kültürü ve kimliğinin ayrılmaz bir parçası olan Rus müzikal dağarcığının oluşumunda önemli bir rol oynamıştır. Ancak devrim öncesi dönemde müzik, Çarlık otokrasisi tarafından kontrol edilen ve onların izni ile ilerleyebilen bir durumdadır. 1859- 1918 yılları arasında Rus Müzik Cemiyeti, ülkedeki müzik standardını ve eğitimi yaygınlaştırmak için kurulmuş, aynı zamanda da “Rus Beşleri” ya da “Güçlü Küme” ile adlandırılan beş besteci, (M. Balakirev, C. Cui, A. Borodin, M. Musorgski, N. R. Korsakov) ulusal kimliği benimsemek amacı ile Rus tarihinden şiirler, masallar, halk hikayeleri, epik kahramanlık türleri üzerinden eserler yazmaya çalışmıştır (Bakst, 1962, s. 95).

Rus iç savaşından (1918-1922) etkilenen Sovyet müzisyenlerinin birçoğu Kızıl ve Beyaz orduya hizmet ederken, Sovyet Devleti bir yandan güzel sanatlardaki gelişime öncülük etmiş, bir yandan da Komünist Parti Kimliğini önemsemiştir. 1918’de Vladimir İlyiç Lenin, plak şirketlerinin kamulaştırılması ve konservatuvarların millileştirilmesi ile ilgili iki önemli kararı imzalayarak 1918’den önce de sözü geçen tüm eğitim kurumları, konser salonları ve tiyatroları devlet idaresi altına aldığını ilan etmiştir. Devletin desteği ile, müzik kültürünü geliştirmek amacıyla pek çok konser ve dersler organize edilerek küçük kasabalarda dahil olmak üzere, şehirlere “Halk Konservatuvarları” kurulmuştur. Bu konservatuvarların amacı, müziğe yetenekli insanları keşfetmek, enstrüman çalmayı öğrenmelerine fırsat vermek, müzik üzerine çalışma yapmak isteyen müzisyenlere yol açmaktır. Devlet aynı zamanda müzikal yaratıcılığa destek vermeye devam etmiş, “Halk Orkestraları” kurulmasını sağlamıştır. Orkestrada kullanılan enstrümanlar yine devlet tarafından finanse edilerek önceden millileştirilmiş özel konservatuvarlardan satın alınmış ve müzisyenlere verilmiştir (Meciar, 2017).

Sovyet Cumhuriyetinde uygulanan müzik eğitimi amatör ve profesyonel olarak ikiye ayrılmış durumdadır. Profesyonel müzik eğitimi veren en tanınmış ve Sovyet döneminde de düzeyini korumuş olan iki konservatuvar vardır. Rimski-Korsakov Leningrad Konservatuvarı 1862’de Moskova’da kurulmuş olan Çaykovski Konservatuvarı ise 1866’da kurulmuştur.

Bolşoy Tiyatrosu, Sovyetler Birliği’nde ülkenin en başarılı ve dünyaca tanınan opera/bale kurumudur. Uluslararası planda klasik eserler sahneleyerek öne çıkan opera-bale kurumlarının yanında büyük kentlerde, Sovyet cumhuriyetlerinin başkentlerinde opera evleri açılmaya başlamış, Filarmoni dernekleri tarafından yerel ve bölgesel olarak düzenlenen konser etkinlikleri için orkestra ve oda müziği toplulukları kurulmuştur. Bu dönemde en önemli olaylardan biri, Konstantin Stanislavskiy ve Nemiroviç Dançenko’nun opera tiyatrosunun temellerini atması ve şefsiz olarak çalışmalarını sürdüren orkestra Persimfans’ın kurulmasıdır.

Ülkenin önde gelen senfoni orkestraları arasında, Leningrad Filarmoni (1812), Moskova Radyo-TV Senfoni (1931), Moskova Devlet Senfoni (1936), Moskova Filarmoni (1953) ve Kültür Bakanlığı Devlet Senfoni (1982) orkestraları vardır. 1955’te Moskova Oda Orkestrası kurulmuştur. Sovyetler Birliği’nde gerek amatör gerekse profesyonel olarak kurulan korolar oldukça önemli bir yere sahiptir. Kızılordu Aleksandrov Şarkı ve Dans

Topluluğu (1928), Leningrad Glinka Akademik Kapela, Estonya Akademik Erkekler Korosu (1943), Devlet Akademik Rus Korosu (1943), Rus müziğinin her türünü dünyaya tanıtmış ve plak kayıtları yapmıştır (Say, 2017.)

1924'te Nikolay Myaskovskiy tarafından kurulan Çağdaş Müzik Birliği, müzikte modernist yaklaşımı geliştirmeyi hedefleyen bir dernek olarak dikkat çeker. Dernek, S. Feinberg, D. Shostakovich A. Mosolov, B. Bartok, A. Webern ve G. Mahler gibi ünlü bestecileri bir araya getirmenin yanı sıra, aynı zamanda deneysel bestecilerin de eserlerinin çaldığı birçok konser düzenler. Çağdaş Müzik Birliği üyelerinin sanatsal manifesto-sunda, yaratıcılıktaki tembelliğe karşı durarak, sanatsal yaratım fırsatlarından maksimum ölçüde fayda sağlamaya teşvik edilmesi amaçlanmıştır.

Bununla birlikte, Sovyet devletinin ideolojik baskısı da giderek şiddetlenerek artmaya devam eder. 1932'de, Sanat Yapılarının Yeniden Yapılandırılması Hakkındaki Kararname ilan edilir ve Sovyet Besteciler Birliği kurulur, devlet propagandasına göre Birlik, "Komünist dünya görüşünü daha iyi temsil etme" sözü vermiştir. Bu nedenle de diğer tüm Sovyet dernekleri feshedilir. Müzisyenlerin, Komünist Parti'den maddi destek alabilmeleri için birliğe katılmaları ve eserlerini yayınlamadan önce kurumun onayının alınması gerekmektedir.

Stalin'in klasik müziğe "toplumsal gerçekçilik" kavramını uygulamaya başlamasıyla birlikte Sovyet sanatı kitlesel ve ulusal dinleyiciye yönelik bir dönüşüm gösterir ve tamamen devlet tarafından finanse edilir (Clark, 2017, s. 94-95). Savaşın bitmesi ile birlikte gelenekçiliğe dönülür; ancak bu tarihten Stalin'in ölümüne kadar geçen yıllar Sovyet kültürünün en karanlık yılları olmuştur (Bushkovitch, 2016, s. 404).

Sovyet Rusya'da Besteciler

İç Savaş'ın müzik ve tiyatrodaki olumsuz etkisi büyüktür. Lenin ve hükümetinin devreye soktuğu Yeni Ekonomi Politikası yüzünden sanata bütçe ayrılamaz ve neredeyse 1920'lerin ortasına kadar olan dönem opera bale binaları kapalı kalmak zorunda kalır. Rus besteci Stravinsky, Avrupa'da gerçekleşen değişimin farkındadır ve 1910'da Sergey Diagliev'in ısmarladığı ilk eser olan Ateşkuşu'nu besteler ve eser, Diagliev'in kurduğu Ballets Russes ile Paris'te sahnelenerek sansasyon yaratır. Stravinsky Paris'te geçirdiği zaman içerisinde gelişim ve yeniliklerin daha da farkına vararak radikal ve özgün bir eser olan Petruşka'sını besteler. Bu bestesi de Diagliev tarafından sipariş edilmiştir. Rus müziğini

ve koreograflarını Paris'e taşıyan Stravinsky'nin başarısı Bahar Ayini balesi ile devam eder. Bununla birlikte Ballet Russes de adını duyuran önemli bir topluluk haline gelmiştir. Ravel, Debussy, Strauss ve Satie de bu topluluk için besteler yapan müzisyenler arasındadır (Griffiths, 2011, s. 230).

İkinci Dünya Savaşı'nın ilanı ile birlikte Rus besteciler, halklarına moral vermek için vatan temalı marşlar ve şarkılar bestelemeye başlarlar. Bunun üzerine Prokofiev Tolstoy'un *Savaş ve Barış* romanını operaya uyarlamak üzerinde çalışmaya başlar. Bu sırada Almanya, Sovyetler Birliği'ni işgal eder ve tüm besteciler gibi Prokofiev'de, vatansız ve Stalin yanlısı eserler hazırlaması için siyasi bir baskı altına girer. Nalçık bölgesine tahliye edildiği sırada Kabardino'nun halk ezgilerinden etkilendiği *İkinci Yaylı Dörtlü*'sünü, op. 92, (1941) yazmaya başlamıştır. Bu dörtlünün *Birinci Yaylı Dörtlü*'sünden daha basit olması, devletin isteği ve baskısının bir sonucu olarak açıklanabilir. Piyano için yazdığı ve *Savaş Sonatları* olarak adlandırdığı 6, 7, ve 8 numaralı sonatlar bestecinin piyano repertuarı için yaptığı en büyük katkılardan biridir. *Cinderella* balesi, op. 87 (1940-44), *Beşinci Senfoni*'si, op. 100 (1944), Eisenstein'in *Korkunç İvan* film müziği, op. 116, (1942-45) ve film müziğini çalıştığı sırada bestelediği *Flüt ve Piyano Sonatı* op. 94, da bu dönemde yazdığı önemli eserlerinden bazılarıdır. (Türker 2013, s. 13).

Prokofiev gibi Shostakovich de devrim ve savaştan etkilenen bestecilerdendir. Savaş günlerinin etkisinden kurtulmakta zorlanan besteci 4. Senfonisinden itibaren tüm senfonilerinin konusunu savaş olarak belirlemiş hatta senfonilerinin çoğunu mezar taşına benzetmiştir. Senfonilerinin bazılarında verdiği isimler de bunun göstergesi olarak karşımıza çıkar: 2. Senfoni "Ekim", 3. Senfoni "1 Mayıs", 7. Senfoni "Leningrad", 11. Senfoni "1905 yılı", 12. Senfoni "1917 yılı". 4. Senfoni'sini ise anti formalist dönemde bestelemiş, senfoni 1936'da yasaklanarak 1946'daki piyano versiyonu dışında 1961 yılına kadar dinlenilememiştir. Sonrasında bestelediği 5. *Senfoni*'sini de dönemin politik durumuna uygun olarak yazmıştır. 1941 yılında savaş sırasında bestelediği 7. senfonisi olan Leningrad senfonisi, Alman kuşatmasındaki Rusların direncini anlatır ve bestecinin savaşa dair en önemli eserleri arasında yer alır. Stravinsky eserden öyle etkilenmiştir ki; 1945'te *Üç Bölümlü Senfoni*'sini yazar. Shostakovich'in neşeli ve muzip bir karaktere sahip olan 9. Senfonisi ise 1945 yılında seslendirilmiş ve bestecinin İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra yazdığı ilk eseridir. Bu senfoniye yazmasının sebebi, savaştan sonra insanların yaşadıkları karamsarlıktan kurtarmak ve mutlu bir gelecek hayal etmelerini sağlamaktır. Shostakovich'in politik fikirlerini ilk defa bu kadar açıkça dile getirdiği eseri 8.

*Yaylı Çalgılar Dörtlüsü'*dür. Eserde *Mısensk'li Lady Macbeth* operası ve devrimci şarkısı *Istırap Dolu Esaretin Ezizliği*'nden de melodiler kullanmış ve yaylı dörtlü, savaş kurbanlarına adanmıştır. Shostakovich'in bu eserini savaş kurbanlarına adamasının sebebi, kendisinin de baskı altında bir kurban olduğunu düşünmesidir (Edren, 2011, s. 13-15).

1946 yılında görev yapan Kültür Bakanı Andrey Jdanov, Sovyet müziğinde eksiklikler olduğunu savunarak diğer alanlar dışında müziğin geri kaldığını savunmuştur. Jdanov'a göre besteciler, Sovyet müziğini geliştirmenin yanında siyaset alanında da duyarlı olmalı ve müziği burjuva etkenlerin sızıntısına karşı korumalıdır (Yenidağ, 2019, s. 18). Shostakovich Jdanov'a cevabında yapılan eleştirileri kabul eden açıklamalarda bulunur: “Kariyerim boyunca pek çok hata yaptım. Ancak ben her zaman Sovyet halkının müziğini anlamalarını ve benimsemelerini diledim. Eleştirilere elbette açığım ve bundan sonra da açık olacağım. Daha çok gayret edeceğim ve daha iyi eserler üretmeye çalışacağım. Yoldaş Jdanov'un sözlerine ben de herkes gibi çok değer veriyorum ve bu sözlerin bizler için yol gösterici olduğuna inanıyorum.” Bu eleştiriler Shostakovich'in bazı kötü eserler vermesine yol açmış olsa da 4. ve 5. yaylı çalgılar dörtlülerini bu dönemde yazarak, kendi üslubunu ve müziğinin özelliklerini sunmaya gayret etmiştir (Kutluk, 2018, s. 46).

1948 yılında Besteci V. Muradeli'nin *The Great Friendship* operasındaki politik saldırı, aralarında Myaskovsky, Shebalin, Khachaturian, Shostakovich ve Prokofiev'in de bulunduğu neredeyse bütün Sovyet bestecileri hedefe dönüştürmüştür. Hepsi “formalist” olmakla suçlanmış, dinleyicileri basit ve uyumlu müzikten yoksun bıraktıkları gerekçesi ile eserlerinin seslendirilmesi ve yayınlanması yasaklanmıştır (Türker, 2013. s. 14-15).

Stalin'in 1953 yılında ölmesi ile birlikte devletin kültür politikası yumuşamış ve Shostakovich “halk sanatçısı” olarak onurlandırılmış ve 10. (1953) ve 13. (1962) Senfonilerini bu dönemde yazmıştır (Terzioğlu, 2010, s. 220).

1934 ve 1948 eleştirilerinde en çok adı geçen isimler şüphesiz Prokofiev ve Shostakovich'tir. Farklı müzik kültürlerini yansıtmalarına rağmen birçok kez birlikte yargılanmış, eserlerinin çoğu devlet denetimi ve baskısı altında yazılarak yasaklanmalara maruz kalmıştır. Ancak her iki besteci de eserlerini tarihsel olaylara dayandırmış, devlet otoritesine zaman zaman karşı çıkarak yalın eserler yerine, senfoni türü, daha yoğun eserler yazmışlardır (Edren, 2011, s. 4-6).

Sergei Prokofiev

Prokofiev, 20. yüzyıl Rus müziğın önemli bestecilerinden biridir ve 1891’de o dönem Rusya’ya şimdi ise Ukrayna’ya ait olan Sontsovka köyünde doğmuştur. Babası Sergei Alexeyevich Prokofiev, ziraat mühendisi, Annesi Maria Grigoryevna Zhitkova Prokofieva ise piyanist ve öğretmendir. Prokofiev’in müziğı ve piyanoyu sevmesinde annesinin etkisi büyüktür. Onu Moskova ve St. Petersburg’da operalara götürmüş ve bestecilik yönünün ortaya çıkmasına vesile olmuştur. Bu konserlerden sonra Prokofiev, ilk operaları *The Giant* ve *Desert Island*’ı yazmıştır. Prokofiev, Moskova’da Rachmaninov, Scriabin ve Medtner’in öğretmeni olan Sergei Taneyev ile tanışma fırsatı bulmuş ve Taneyev onu, yine kendi öğrencisi olan Reinhold Glière ile çalışmalara başlaması için yönlendirmiştir (Türker, 2013, s. 2).

1904 yılında St. Petersburg Konservatuvarı’na kabul edilmiş ve öğrenimi süresince Alexander Glazunov, A. Winkler ve A. Yesipova ile piyano, A. Lyadov ile armoni ve kontrupuan, N. Tcherepnin ile şeflik, N. Rimsky Korsakov ile orkestrasyon çalışmıştır (Tilif, 2015, s. 3-4).

1908’de, Alfred Nurok ve Walter Nouvel’in düzenlediğı “Modern Müzik Akşamları” isimli topluluğa katılması, bestecinin birçok yeni müzikle tanışmasını sağlamış, aynı zamanda kendisinin tanınması adına da büyük bir fırsat olmuştur. Piyano için yazılan ve küçük parçalardan oluşan op. 3 ve 4 numaralı bestesini de bu topluluk sayesinde verdiği konserle halka duyurmuş ve bu akşamlarda eserlerini sunmaya devam etmiştir. İlerleyen yıllarda op.10 numaralı ilk piyano konçertosunu, ardından da *Tocatta* olarak adlandırdığı yeni stilini yansıttığı eseri op. 11 numaralı *Tocatta*’yı bestelemiştir. 1914 yılında da St. Petersburg Konservatuvarı’ndan bestelediğı ilk piyano konçertosunu seslendirerek mezun olmuştur (Akçay, 2019, s. 4-5).

Prokofiev, kendinden büyük çağdaşlarının kullandığı masalsı tasvirleri seçerek kendine ait terimler geliştirmiştir. Prokofiev’in Viyana Klasiklerine ilgisi, şeflik dersindeki öğretmeni Nikolai Tcherepnin sayesinde daha da güçlenmiştir. 1910’lu yıllarda Prokofiev’in Sergei Diaghilev’den aldığı ilham, barbar ve primitif stil olan müzik fikirlerini keşfetmesini sağlamıştır. Sergei Diaghilev, o dönemin ünlü Rus emperyosu ve Ballet Russes’in kurucusudur. Prokofiev’in Diaghilev’in isteğı üzerine geliştirdiğı diğer bir stilistik yenilik, folklorik Rus stildir. *The Buffoon*, op. 21 (1915) balesi, Prokofiev tarafından yazılan tek “folkloristik” eserdir (Türker, 2013, s. 5).

Prokofiev okulu bitirdikten sonra ilk seyahatini Londra'ya yapmıştır. Londra da bulunduğu yıllarda Birinci Dünya Savaşı başlamak üzeredir ve Avrupa'da ekonomik ve politik sıkıntılardan doğan gerginlikler baş göstermektedir. Savaş başladığında Prokofiev St. Petersburg'dadır. Rusya'nın da savaşa dahil olması ile gençlerin birçoğu orduya alınmış ve ülkede seferberlik ilan edilmiştir. Prokofiev bu durumdan muaf tutulmasını şu sözleriyle açıklar;

“Savaşın yaklaştığını çok geç fark ettim çünkü Londra'da her şey çok ilgi çekiciydi. Savaşın başlamasından birkaç gün önce St. Petersburg'a dönmüş olmam büyük şanstı. Savaştan dolayı ortaya çıkan seferberlikten dul bir kadının tek çocuğu olduğum gerçekçesiyle muaf tutuldum” (Akçay, 2019, s. 7).

Besteci, Birinci Dünya Savaşı sırasında org bölümünde okumaya başlamış ve o sırada dört perdelik *The Gambler* operasını bestelemiştir. Ancak 1917 yılında ortaya çıkan Şubat Devrimi yüzünden bu eser sahneye konulamamıştır. Neoklasisizm akımının başlangıcı olarak görülen bir numaralı keman konçertosu ve bir numaralı Klasik senfonisini de bu dönemde bestelenmiş, bu eserler de aynı nedenlerden 1918-1923 yılları arasında sahneye konabilmiştir (Tilif, 2015, s. 4-5).

1917'de Rus İmparatorluğu'nun çökmesi ile birlikte, Çar ve ailesi öldürülerek Çarlık Rusya'ya son verilmiş, Sovyetler Birliği kurulmuştur. Prokofiev'in devrimi desteklediğini kitabında yazan Nestyev, aynı zamanda bestecinin *Fugitive Vision, op. 22* içerisindeki No. 19'u da Şubat Devrimi'nin kaotik ortamından esinlenerek yazdığından bahsetmiştir.

Prokofiev, ülkede yaşanan kaos ortamına rağmen, 1918 yılında Amerika'ya gitmeye karar vermiş ancak Amerika'da dilediği şartlara ve başarıya sahip olamamıştır. Bu nedenle 1922'de Almanya'nın Bavyera eyaletindeki Ettal köyüne oradan da 1923'te Paris'e yerleşmiştir. Paris'te Diaghilev ile bağlantıya geçerek 1915 yılında başladığı ve 1920 yılında tekrar gözden geçirip tamamladığı *The Chout (The Tale of the Buffons)*, 1921'de Diaghilev prodüktörlüğünde Ballets Russes tarafından sahnelenmiş büyük beğeni toplamıştır. 1924'te “Demir ve Çelik” adını verdiği *İkinci Senfoni*'sini (op. 40) yazmaya başlamış ve 1924 yılının tamamını bu esere adanmıştır. Ancak 1925 yılında prömiyeri yapılan İkinci Senfoni izleyici tarafından beğenilmeyerek Prokofiev'in Paris'teki popülerliğinin kaybolmasına neden olmuştur. Bu başarısızlığın Sovyetler Birliği'nde de duyulmaya başlamasının ardından, Prokofiev her iki ülkede de popülerliğini geri kazanmak için Diaghilev ile bağlantıya geçerek *La Pas D'acier* isimli baleyi bestelemiştir. Bale, Diaghilev'in Sovyet temalı olması istemesi üzerine yazılmıştır (Akçay, 2019, s.7).

Besteci, Rusya ile ilişkilerini kopartmadığı ve iletişiminin giderek arttığı 1927’de, ülkesine bir konser turnesi için gelmiş ve bu gelişinden dokuz yıl sonra 1936’da temelli olarak Moskova’ya dönüş yapmıştır. Ekim Devrimi’nin 20. yıldönümü için kasideler yazan ve Sovyetler Birliği’nin desteklediği bir besteci olan Prokofiev, *Romeo ve Juliet* balesini ve 5. *Senfonisini* bu dönemde bestelemiştir. Ancak, Shostakovich’in *Mtsensk’li Lady Macbeth*’i üzerine tartışmalar sürerken kendi balesi *Romeo ve Juliet* de reddedilmiştir. Bunun yanında senfonik bir masal olan Peter ve Kurt’ da aynı zamanlarda yazılmıştır. Prokofiev’in bestelerinin Sovyet yetkilileri tarafından beğenilmemesi sonucu 1948-1959 yılları arasında çalınması yasaklanmış, bu nedenle de besteci son yıllarını ülkesine karşı hayal kırıklığı ve üzüntüyle geçirmiştir. 5 Mart 1953’te, beyin kanaması nedeniyle hayata veda etmiştir (İlyasoğlu, 1994, s. 240).

Dmitri Shostakovich

25 Eylül 1906’da Saint Petersburg’da doğan Shostakovich, Dmitri Boleslavovich Shostakovich ve Sofiya Vasilievna Kokoulina’nın üç çocuğundan ikincisiydi. Babası Dmitri Boleslavoviç Shostakovich, ünlü bir kimyacı, annesi Sofya Vasilyeva ise bir piyanistti. Dokuz yaşındayken piyano derslerine başladı ve ilk öğretmeni annesiydi. Daha sonra ise İgnatij Glyasser ile piyano derslerine devam etti. 1918’de Devrim Kurbanlarının Anısına Cenaze Marşı’nı besteledi. Bu bestesini Kadet partisi’nin iki liderinin ölümü için yazmıştı. 1919’da Petersburg Konservatuvarı’na girerek Prof. Aleksandra Rozanova ile piyano çalışmalarına başladı (Edren, 2011, s. 2). Aleksandr Glazunov o sırada Konservatuvar’ın müdürüydü ve Shostakovich’in gelişimini yakından takip ediyordu. Shostakovich, L. Nikolayev ve E. Rozanova ile piyano, M. Steinberg ile kompozisyon, N. Sokolov ile kontrpuan ve füg çalıştı. Ayrıca A. Ossovsky’nin müzik tarihi derslerine de katıldı.

1922 yılının başlarında babasını zatürreden kaybetti ve annesi çocukları ile birlikte ortada kaldı. Shostakovich zor şartlar altında devam etmeye çalıştığı eğitimine Aleksandr Glazunov’un desteğiyle devam edebildi. Aynı zamanda öğretmeni Leonid Nikolayev’in evinde de derslerine devam etti. Ailenin maddi sorunları oluşmaya başlayınca Shostakovich, ablası Marya ile birlikte çalışmaya başlamak zorunda kaldı. İlk iş deneyimi, sinemada piyano çalmaktı. Bu iş onun doğaçlama yeteneğini geliştirerek besteci kimliğine büyük katkı sağladı. Ek olarak tiyatrolarda müzik danışmanlığı yapıyor ve müzik okullarında ders veriyordu. Bu sırada Nikolai Malko’nun şeflik derslerine kaydoldu ve

1923'te piyano, 1925'te de kompozisyon bölümünden mezun olarak konservatuvar eğitimini tamamladı (https://tr.wikipedia.org/wiki/Dmitri_Şostakoviç).

Shostakovich, 19 yaşında mezuniyet eseri olarak yazdığı *Birinci Senfoni* ile birlikte müzikal bir atılım gerçekleştirdi. Eserini konservatuvar orkestrasıyla birlikte kendi yönetmeye hazırlandı. Ancak eserin prömiyeri, Leningrad Senfoni Orkestrası ile, Nikolai Malko'nun yönetiminde 12 Mayıs 1926'da yapıldı. Eser seyirci tarafından çok sevildi ve ilgi gördü. Shostakovich bu tarihi, her sene düzenli olarak coşku ile kutladı.

1. Senfoni'nin bu olağanüstü başarısından sonra hükümetin dikkatini çekti ve Ekim Devrimi'nin yıldönümü için bir senfoni yazması istendi. 1927'de seslendirilen *2. Senfoni*, aslında dönemin siyasal söylemlerini içeriyordu ve ilk senfonisinden oldukça farklıydı, ancak buna rağmen ilki kadar rağbet görmedi. Aynı yıllarda (1927-1928) Gogol'dan uyarlanan libretto üzerine üç perdelik yazdığı operası da 1930'da sahnelendi fakat yeni öğeler içerdiği gerekçesiyle kaldırıldı (Edren, 2011, s. 3).

Ekim devrimi için besteler yaptığı sırada, devrim ile ilgili düşüncelerini kendi anılarından oluşan Tarihe Tanıklığım kitabında şu şekilde belirtmişti:

Sovyet halkının soylu özelliklerini, çağımızın akli olan Komünist parti vermiştir. Partinin en büyük başarısı, Rus işçi sınıfının Sovyet halkını tinsel anlamda yeniden biçimlendirmesidir. Şu anda 11. Senfonim üzerinde çalışıyorum. Bu eserimde sosyalizmin yolunu açan halkın sesini duyurmak istiyorum aynı zamanda da eserimi Rus devrimine ve onun ölümsüz kahramanlarına adıyorum. (Terzioğlu, 2010, s. 161)

Besteciliğinin yanı sıra eğitimciliğe de oldukça önem veren Shostakovich, ülkelerini müzikleri ile destekleyebilen başarılı öğrenciler yetiştirmek için büyük çaba sarfetmiştir. 2. Dünya Savaşı yıllarında *7. Senfoni*'yi (Leningrad Senfonisi) yazdığı sırada, Leningrad Konservatuvarı'nda kompozisyon öğretmenliği yapmaya başlamış, 1943'te bu görevini Kent Konservatuvarı'nda sürdürmüştür. 1945'te ise tekrar Leningrad Konservatuvarı'na geri dönerek görevine burada devam etmiştir. 1948 yılında, devlet baskıcı bir kültür politikası uygulamaya devam ettiği için, Shostakovich ile birlikte Sergey Prokofiev gibi ünlü besteciler biçimci arayışa yönelmek ve anlaşılabilir eserler vermekle suçlanmış ve Shostakovich, Moskova ve Leningrad Konservatuvarlarındaki görevlerinden uzaklaştırılmıştır.

Konservatuvarda ders verdiği yıllarda aynı zamanda film müzikleri de besteleyen Shostakovich, “orkestradaki enstrümanlarının sesini bilmeden nasıl beste yapılamıyorsa, teorik ya da alt yapı olmadan da film müziği yazılamaz” fikrini savunmuş ve kompozisyon bölümünde film müziği ile ilgili derslerin olması gerektiğini söylemiştir. Bunun için de gerekli talepte bulunmuş ancak başarılı olamamıştır (Güçlü ve Kıvanç, 1999, s. 56).

Shostakovich’in besteci ve eğitmen kimliği dışında, yazarlık kimliği de hayatında büyük rol oynamış, Rusya’da çeşitli dergi ve gazetelerde basılan beş yüzü aşkın yazısı basılmıştır. Bu yazılar, 1927’den 1975 yılına kadar kaleme aldığı anılar, konferanslar, söyleşiler ve makaleleri kapsamaktadır. Aynı zamanda bu yazılardan seçilip kronolojik bir sırayla derlenerek Almancaya çevrilen ve Leipzig’de basılan kitapta da 62 mektup bulunmaktadır (Edren, 2011, s. 9).

Shostakovich eserlerinde genellikle insan ve zaman, sanatçı ve toplum sorunlarına ışık tutmaya çalışan, aynı zamanda da dönemin koşullarından kaynaklı savaş psikolojisinin baskısını hisseden ve hissettiren bir bestecidir. Savaş zamanlarında bile üretmekten geri kalmamış, toplumun yaşadıklarını yoğun bir biçimde bestelerinde anlatmaya çalışmıştır. Hayatı boyunca politik engellere takılmış olmasına rağmen geride çok sayıda eser bırakarak ölümüne kadar bestecilik yapmayı bırakmayan besteci, son eseri viyola-piyano sonatını da hastanede tamamlayarak 1975 yılında hayata veda etmiştir (Ayvazoğlu, 2016, s. 6).

Leningrad Senfonisi’nin Savaş Kimliği

Leningrad Kuşatması, Nazi Almanya’sının Sovyetler Birliği’ni işgal etmesi ile başlayan Barbarossa Harekatı’nda Moskova’nın ele geçirilmesi için yapılmış stratejik bir şehir kuşatmasıdır. 1941-1944 yılları arasında devam etmiş ve tarihin en kanlı kuşatmalarından biri olmuştur. Leningrad kuşatması, Almanların geri çekilmesi ile sonuçlanmıştır.

Leningrad’da Nazilerin baskısının arttığı ve kuşatmanın başladığı sırada şehirde yaşayan bilim insanlarının ve sanatçıların güvenli bölgelere tahliye edilmesine karar verilmiştir ancak Shostakovich bölgeden ayrılmayı reddedenler arasındadır. Önce Kızıl orduya katılmak istemiş ama sağlık durumu nedeniyle orduya kabul edilmediği için İtfaiyede yangın gözlemciliği yapmaya başlamıştır.

4 Eylül’de şehir bombalanmaya başlamış, 17 Eylül’de ise Leningrad radyosunda Shostakovich’in bir duyurusu yayınlanmıştır. “Bir saat önce büyük bir senfonik bestemin iki

bölümünü bitirmiş bulunmaktayım. Eğer devam edebilir ve üç ve dördüncü bölümleri de tamamlayabilirsem bu senfonimi 7. Senfoni olarak adlandıracağım. Bunu size neden söylüyorum çünkü beni dinleyen radyo dinleyicileri şehrimizde hayatın normal şekilde sürdürüldüğünü böylece anlamış olacaklar. Şu anda bir çoğumuz askeri görevini yerine getiriyor. Sovyet müzisyenleri, benim sevgili silah arkadaşlarım, unutmayın ki sanatımız şu anda büyük tehdit altındadır. Gelin müziğimizi savunalım, gelin korkmadan çalışalım.” Shostakovich, o senenin Ekim ayında ise Kuybishev'e tahliye edilerek senfonisini orada bitirmiştir (Ayvazoğlu, 2016, s. 34).

5 Mart 1942'de senfoninin dünya prömiyeri Bolşoy Tiyatro Orkestrası tarafından Samuil Samosud yönetiminde Kuybishev'de, Moskova prömiyeri ise 29 Mart'ta Sendikalar Evi'nin Sütunlu Salonu'nda yapıldı. Leningard'taki seslendiriliş tarihi ise 9 Ağustos 1942 olarak belirlendi. Bu tarihin seçilmesinin önemli bir nedeni vardı. Hitler o tarihte Leningrad'ı ele geçireceğini ilan etmişti. Bu nedenle de 7. *Senfoni*'nin Leningrad prömiyeri olağanüstü bir meydan okuma eylemi olarak tarihe geçti.

Şehir kuşatma altındaydı fakat senfoninin seslendirilebilmesi için de hayatta kalan müzisyenlere ulaşılması gerekiyordu. Şehre ilanlar asıldı ve öğrenciler, amatör müzisyenler yardıma çağrıldı. Şef Karl Eliasberg, Leningrad Radyo Senfoni Orkestrası'nın üyelerinden on beşine ulaşmayı başardı. Bu müzisyenleri evleri tek tek gezerek bulmuş ve bir araya toplamıştı. Cepheden de çağrılan müzisyenler ile birlikte bir orkestra oluşturuldu. Şartlar çok zorluydu, bir yandan soğuk bir yandan açlık müzisyenlerin bitkin düşmesine neden oluyor, bayılıp fenalaşmalar yüzünden prova yapmak gittikçe zorlaşıyordu. Provalar bu şartlar altında dört ay boyunca devam etti. Bu süreçte orkestranın üç üyesi hayatını kaybetti, birçok müzisyen de açlık nedeniyle sevdiklerini kaybettiler. Ancak orkestra her ne pahasına olursa olsun çalışmaya devam etti (https://tr.wikipedia.org/wiki/7._Senfoni_).

Alman topçu birlikleri, konserin bomba sesleri ile kesilmemesi için konser öncesinde Sovyet ordusunu bombaladı. Konseri askerlere duyurabilmek için siper hatlarına hoparlörler yerleştirildiler ve konser, orkestra şefi Karl Eliasberg'in önceden kaydedilmiş bir anonsuyla başladı:

Yoldaşlar! Şehrimizde büyük bir kültürel olay gerçekleşmek üzeredir. Çok kısa bir süre sonra Dimitri Shostakovich'in 'Yedinci Senfoni'sini duyacaksınız. Kendisi bu muazzam besteyi Leningrad'a saldırı başladığı sırada yapmıştır. Faşistlerin bütün Avrupa'yı bombaladığı ve Avrupa'nın da Leningrad'ın

sonunun geldiğini düşündüğü esnada. Ama bu performans ruhumuzun, cesaretimizin ve savaşa hazır olduğumuzun şahididir. Dinleyiniz, yoldaşlar!

Yaz olmasına rağmen sanatçılar, kimi zaman bayılarak kimi zaman da açlıktan fenalaşarak konseri tamamlamayı başarmışlardı. Leningrad prömiyeri oldukça başarılı geçti ve uzun süre ayakta alkışlandı. On sekiz ay daha devam eden kuşatma bittikten sonra konserde görev alan sanatçılar madalya ile ödüllendirildiler (Bender, 2016).

Eser, Temmuz ayında üyelerinin çoğu Novosibirsk'te olan Leningrad Filarmoni Orkestrası tarafından Yevgeny Mravinsky yönetiminde Novosibirsk'te seslendirildi. Besteci, bu yorumun Leningrad Senfonisi'nin en iyi yorumu olduğunu ifade etmiştir.

Senfoni, 1942 yılındaki prömiyerinden sonra yurt severlik sembolü olmuş ve bütün ülkede sık sık seslendirilmiştir. 1942'nin Nisan ayında, partitürün kopyaları önce Tahran'a, sonra Kahire'ye ve oradan da batı dünyasına ulaştırıldı. Londra Filarmoni Orkestrası tarafından 22 Haziran 1942'de Londra'da seslendirildi ve radyoda yayınlandı; 19 Temmuz 1942'de ise New York'ta bir stüdyoda Arturo Toscanini yönetimindeki NBC Senfoni Orkestrası tarafından seslendirilerek radyo yayını ile dinleyicilerle buluşturuldu. Ayrıca 1942-1943 sezonunda ABD'de 62 defa seslendirildi (Yıldız, 2003, s. 106).

Sonuç

Sovyet Rusya'da müziğin Ekim devrimi öncesinde ve Ekim devrimi ile birlikte yaşadığı gelişmeler Rus müziği tarihinde önemli bir yere sahiptir. Bu dönemde devlet her ne kadar güzel sanatlar alanının gelişmesi için destek verse de diğer yandan komünist parti kimliğini benimsemiş ve alınacak tüm kararları kendi idaresine almıştır. Dolayısıyla müzisyenler kısıtlanmış ve baskı altında eserlerini yazmaya çalışmışlardır.

İkinci Dünya Savaşı sırasında klasik müzik bir propaganda aracı olarak kullanıldığından bu durum Sovyet halkını da etkilemiştir. Sovyet Rusya'nın iki bestecisi Prokofiev ve Shostakovich de bu dönemden oldukça etkilenen isimlerdir. 20. yüzyıl Rus müziğinin önemli bestecileri olmalarının yanı sıra savaş sırasında da halkın savaştaki haklılığına olan inancının sağlanması ve devamlılığı için büyük katkılarda bulunmuşlardır. Yaşantıları içerisinde her iki besteci de eserlerini devletin denetimi altında yazmak zorunda kalmış, zaman zaman da besteleri yasaklanmıştır. Stalin dönemindeki Sovyet siyaseti, sanatsal eser yaratımına ilişkin yol gösterici ilkeler belirlemekle yetinmemiş, bunlardan sapmaya kalkışanları cezalandırma yoluna da gitmiştir. O dönemde Shostakovich'in nis-

peten zararsız avangard bestecilik yöntemlerini denemesine göz yumulsa da *Minsk'li Leydi Macbeth* operasının sert biçimde eleştirilmesi, Stalin'in yönetimi sırasında bestecinin gözden düştüğü anlamına gelmiş ve bazı meslektaşlarının hapis ya da sürgün cezalarına çarptırılması nedeni ile bu eleştirilerin neler getireceğini bilen Shostakovich parti çizgisine uygun olan besteler yapmaya başlamıştır. Bestecilerin bu siyasi baskı altında var olmaya çalışmaları, besteci olarak yaşamlarını sürdürebilmek için politik davranışları yönünde tartışmalara da sebep olmuştur. Hatta bu baskıların besteciler üzerinde yarattığı olumsuz etki yüzünden müzikte ilerleyişin durduğu yönünde fikirler de tartışma konusu olmuştur.

Leningrad Kuşatması, Hitler'in kenti ele geçirememesi ile son bulsa da iki buçuk yıl süren kuşatma, büyük can kaybına yol açmıştır. Modern tarihin en uzun süren, en yıkıcı ve en ağır kayıplarla sonuçlanan kuşatmalarından biri olarak tarihe geçmiştir. Shostakovich'in bestelediği Leningrad senfonisi, Leningrad kuşatması sırasında yaşanan zorlu koşulların müzikal bir yansıması olarak kabul edilir. Bu eser, savaş sırasında halkın dayanıklılığına ve direnişine duyulan saygıyı ifade etmek için bestelenmiş, Nazi Almanya'sının yıkıcılığına ve Sovyet insanının direnişine dair mesaj vermiştir. Kısacası kuşatma sırasında büyük zorluklarla yazılan bu eser, İkinci Dünya Savaşı'nın kimliği haline gelmiş ve Senfoninin bestelenme ve seslendiriliş aşamasının önemine yer verilmiştir.

Hakem Değerlendirmesi: Dış bağımsız.

Çıkar Çatışması: Yazar çıkar çatışması bildirmemiştir.

Finansal Destek: Yazar bu çalışma için finansal destek almadığını beyan etmiştir.

Peer-review: Externally peer-reviewed.

Conflict of Interest: The author has no conflict of interest to declare.

Grant Support: The author declared that this study has received no financial support.

Kaynakça/References

- Ana Britannica (1990). *Şostakoviç*. (20. Cilt). İstanbul: Ana Yayıncılık ve Encyclopaedia Britannica Inc.
- Akçay, E. F. (2019). *Sergei Prokofiev'in Hayatı ve Op: 19 Keman Konçertosu'nun İncelenmesi*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Anadolu Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü, Eskişehir.
- Ayvazoğlu, A. (2016). *Tarihsel Süreç İçerisinde Dmitri Shostakovich'in 7. Senfonisi'nin İncelenmesi*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Yaşar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.
- Bakst, J. (1962) *A History of Russian-Soviet Music*. New York, Dodd, Mead, and Company.
- Bender, C. (2016, 26 Şubat). Bir kenti hayata döndüren müzik: Leningrad Senfonisi. Erişim adresi: <https://vesaire.org/bir-kenti-hayata-donduren-muzik-leningrad-senfonisi/>

- Bushkovitch, P. (2016). *Rusya'nın Kısa Tarihi* (1. bs). İstanbul: Boğaziçi Üniversitesi Yayınevi.
- Clark, T. (2017). *Sanat ve Propaganda Kitle Kültürü Çağında Politik İmge* (Hoşsucu E, Çev.). (3. bs). İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Dmitri Şostakoviç. (2023, 21 Nisan). Vikipedi içinde. Erişim adresi: https://tr.wikipedia.org/wiki/Dmitri_Şostakoviç
- Edren, A. (2011). D. *Şostakoviç'in Müzikal Anlayışı ve Viyolonsel Konçertoları*. (Yüksek Lisans Sanat Eseri Metin Çalışması). Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bursa.
- Griffiths, P. (2011). *Batı Müziğinin Kısa Tarihi* (S. Halim, Çev.). (2. bs). İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.
- Güçlü, H., Kıvanç, M. (1999). *Şostakoviç Hayatı ve Eserleri*. İstanbul: Gelenek Dünya Yayınları.
- İlyasoğlu, E. (1994). *Zaman İçinde müzik*. (1. bs). İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Kutluk, F. (2018). *Müzik ve Politika*. (1. bs). İstanbul: h2o Yayıncılık.
- Leningrad Kuşatması. (2023, 21 Nisan). Vikipedi içinde. Erişim adresi: https://tr.wikipedia.org/wiki/Leningrad_Kuşatması
- Meciar, M. (2017, 1 Kasım). Büyük Ekim Devrimi ve Müzik İlişkisi Üzerine Dönemsel Bir Okuma. Erişim adresi: <https://ayrintidergi.com.tr/buyuk-ekim-devrimi-muzik-iliskisi-uzerine-donemsel-bir-okuma/>
- Mehtiyeva, N. (2003). *Konser Kılavuzu*. Ankara: Bilkent Üniversitesi yayınevi.
- Say, A. (2005). *Müzik Ansiklopedisi*. (3. Cilt). Ankara: Müzik Ansiklopedisi Yayınları.
- Say, A. (2017, 22 Kasım). Sovyetler Birliğinde Müzik. Erişim adresi: <http://www.azizmsanat.org/2017/11/22/sovyetler-birliginde-muzik-ahmet-say/>
- Sovyetler Birliğinde Müzik. (2023, 21 Nisan). Vikipedi içinde. Erişim adresi: https://tr.wikipedia.org/wiki/Sovyetler_Birliğinde_müzik
- Tilif, İ. (2015). *Sergei Prokofiev'in Hayatı, Op. 115 Solo Keman Sonatının Teknik ve Yoruma Dayalı İncelemesi*. (Sanatta Yeterlik Eser Metni). Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Terzioğlu, V. (2010). *Bir Sovyet Sanatçısı Olarak Tarihe Tanıklığım*. İstanbul: Kayhan Matbaacılık.
- Türker, A. (2013). *Sergei Prokofiev Savaş Sonatlarının İncelenmesi (Op.82, Op.83, Op.84)*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Hacettepe Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü, Ankara.
- Yalcın, S. (2016, 15 Mayıs). II. Dünya Savaşının Büyük Kahramanı. *Sözcü*. Erişim adresi: <https://www.sozcü.com.tr/2016/yazarlar/soner-yalcin/ii-dunya-savasinin-buyuk-kahramani-dmitri-sostakovic-1230123/>
- Yenidağ, İ. (2019). *İkinci Dünya Savaşı ve Sonrasında Sovyet Müziği Bağlamında Keman Eserleri Üzerine Bir İnceleme*. (Yüksek Lisans Uygulama Raporu). Dokuz Eylül Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü, İzmir.
- Yıldız, D. (2003). *Bilincin Işığında Müzik*. Ankara: Yurtrenkleri Yayınevi.
7. senfoni. (2023, 21 Nisan). Vikipedi içinde. Erişim adresi: https://tr.wikipedia.org/wiki/7._Senfoni_

